

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ

ОПШТИ ДЕО

- ПРЕХРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА
- ДРВНА И ИНДУСТРИЈА НАМЕШТАЈА
- ИНДУСТРИЈА ГУМЕ И ПЛАСТИКЕ
- ИНДУСТРИЈА МАШИНА И ОПРЕМЕ

Београд, 2017.

САДРЖАЈ

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	3
1. ПОЛАЗНА ОСНОВА	7
2. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП	8
3. АНАЛИЗА ОКРУЖЕЊА СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА СТРАТЕШКИ, ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ЗАКОНОДАВНО-РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР	11
3.1. Стратешки оквир	11
3.2. Институционални оквир	12
3.3. Законодавно-регулаторни оквир	12
4. УЛОГА ВЛАДЕ И МЕРЕ ПОДРШКЕ	14
4.1. Улога Владе	14
4.2. Мере подршке	15
5. МЕЂУНАРОДНА ПРИВРЕДНА КРЕТАЊА	17
6. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА ПРИВРЕДЕ У СРБИЈИ	19
6.1. Основни макро-економски показатељи	19
6.2. Тржиште рада	20
6.3. Продуктивност	21
6.4. Иновативност	22
6.5. Спољнотрговински односи	24
6.6. Инвестиције	25
6.7. Стране директне инвестиције	27
6.8. Развојна оцена Србије	28
7. ИНДУСТРИЈА У СРБИЈИ	30
8. ОПШТИ ПРЕГЛЕД СТАЊА ПРЕРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ У СРБИЈИ	32
8.1. Пословна клима у прерађивачкој индустрији	34
9. УВОД У СЕКТОРСКЕ ПОЛИТИКЕ	36
9.1. Начин одабира сектора	36
9.2. Спровођење секторских политика	37
9.3. Систем праћења и контроле секторских политика	39

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

ABS	– Врста термопластичног полимера, према саставу (акронитрил-бутадиен-стирен)
АОФИ	– Агенција за осигурање и финансирање извоза Републике Србије
АП	– Аутономна покрајина
АПР	– Агенција за привредне регистре
АРРА	– Акредитована регионална развојна агенција
АСЕАН	– (ASEAN) – Асоцијација држава југоисточне Азије
АТС	– Акредитационо тело Србије
Б2Б	– (business – to business) – модел повезивања предузећа
БДВ	– Бруто додата вредност
БДП	– Бруто друштвени производ
БИХ	– Босна и Херцеговина
БЈРМ	– Бивша Југословенска Република Македонија
GEI	– Глобални индекс предузетништва
ДНРЛ	– Дирекција националне референтне лабораторије
ЕБИТ	– (ЕБИТ : Earnings before interest and taxes) – Финансијски показатељ којим се изражава добит пре камата и пореза
ЕБИТДА	– (ЕБИТДА : Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization) – Финансијски показатељ којим се изражава добит пре камата, пореза и амортизације
ЕБРД	– Европска банка за обнову и развој
ЕДИФ	– Програм за развој предузећа и иновације Западног Балкана
ЕК	– Европска комисија
ERRLAB	– (European Research and Rubber Laboratories) – Неформална мрежа истраживачких лабораторија за гуму широм Европе
ЕТРМА	– Удружење европских произвођача пнеуматика и предмета од гуме
ЕУ	– Европска Унија
ЕУ 28	– Територија Европске уније укључујући Норвешку и Швајцарску
ЕУРОМАП	– (EUROMAP) – Кровна организација европске машинске индустрије за производњу опреме за индустрију пластике и гуме
ЕФТА	– European Free Trade Agreement – Европска асоцијација за слободну трговину
ЕС	– Европска заједница
ЗИС	– Завод за интелектуалну својину

ИСС	– Институт за стандардизацију Србије
ИКТ	– Информационо комуникационе технологије
ИПАРД	– Instrument for Preaccession Assistance in Rural Development – Инструмент предприступне помоћи у руралном развоју
ИТС	– International Trade Centre
КД	– Класификација делатности
LEDIB	– Програм локалног економског развоја на Балкану
LLD	– Лепљено ламелирано дрво
МЗЖС	– Министарство заштите животне средине
ММСП	– Микро, мала и средња предузећа
ММФ	– Међународни монетарни фонд
МГСИ	– Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
МП	– Министарство привреде
МПНТР	– Министарство просвете, науке и технолошког развоја
МПШВ	– Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МСП	– Мала и средња предузећа
МСПП	– Мала и средња предузећа и предузетници
МТТТ	– Министарство трговине, туризма и телекомуникација
МФ	– Министарство финансија
ОСП	– Општи систем преференцијала
NACE	– (Fr. “Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne”) – статистичка класификација економских активности у Европској заједници
НАЛЕД	– Национална алијанса за локални економски развој
НАРД	– Национална агенција за регионални развој
НАРР	– Национална Агенција за регионални развој
НАФТА	– (North American Free Trade Agreement) – Северноамерички споразум о слободној трговини
НБС	– Народна банка Србије
НИО	– Научно истраживачка организација
НСЗ	– Национална служба за запошљавање
ОЕМ	– (енг. Original Equipment Manufacturer) – произвођач опреме за прву уградњу
ОСП	– Општи систем преференцијала
ПБР	– Врста синтетичке смесе гуме, према саставу (полибутADIEN)
PVC	– Врста пластике, према саставу (поливинил хлорид)

ПГ	– Пољопривредно газдинство
ПДВ	– Порез на додату вредност
ПЕТ амбалажа	– Амбалажа произведена од полиетилентерафталата
PEFC	– Програм за одобравање сертификације шума
ПКС	– Привредна комора Србије (енг. CCIS)
PP	– Врста термопластичног полимера, према саставу (полипропилен)
PC	– Врста термопластичног полимера, према саставу (поликарбонат)
PAC	– Развојна агенција Србије
PЗС	– Републички завод за статистику
РПК	– Регионална привредна комора
РС	– Република Србија
РФ	– Руска Федерација
RCA	– (Revealed Comparative Advantage) – Откривена компаративна предност
САД	– Сједињене Америчке Државе
СБР	– Врста синтетичке смесе гуме, према саставу (стирен-бутадиен)
СДИ	– Стране директне инвестиције
SITC	– Стандардни међународни трговачки код (срп. СМТК)
SEE	– Југоисточна Европа
ССП	– Споразум о стабилизацији и придруживању
СТО	– Светска трговинска организација
УАП	– Управа за аграрна плаћања
USAID	– Америчка агенција за међународни развој
UNECE	– Економска комисија за Европу Уједињених нација
UNOPS	– Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге
FAO/UNECE	– Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација / Економска комисија Уједињених нација за Европу
ФЗР	– Фонд за развој Републике Србије
ФИД	– Фонд за иновациону делатност
ФСК	– Фабрика синтетичког каучука
FSC	– Савет за управљање шумама
ЦЕВЕС	– Центар за високе економске студије
ЦЕФТА	– Central European Free Trade Agreement – Централно европски уговор о слободној трговини
COFFI	– Комитет за шуму и индустрију базирану на дрвету

CSIL	– Центар за индустријске студије
ЗИС	– Завод за интелектуалну својину Републике Србије
ЗЗС	– Задружни Савез Србије
WISDOM	– Интегрисани преглед мапирања понуде и потражње огревног дрвета
WWF	– Светска фондација за природу

1. ПОЛАЗНА ОСНОВА

Влада Републике Србије је стратешки орјентисана на процес европских интеграција ради бржег стицања статуса пуноправног члана ЕУ, на развој тржишне економије и јачање њених капацитета да одговори на притисак конкуренције и тржишних снага из ЕУ, као и стварање стабилног макроекономског окружења. У том правцу су у претходном периоду усвојене мере за успостављање стабилности целокупног макроекономског амбијента. Програм фискалне консолидације потврђен је склапањем Аранжмана из предострожности са Међународним монетарним фондом (у даљем тексту: ММФ), почетком 2015. године. Доследном применом мера фискалне консолидације уз амбициозан програм структурних реформи успостављена је макроекономска стабилност. Са друге стране привредна активност се налази на путањи постепеног опоравка, а фискални дефицит је драстично смањен.

Успешно спроведене мере фискалне политике и побољшани услови пословног и инвестиционог окружења током 2015. године омогућили су стварање основе за стабилан и одржив раст у наредним годинама. Међутим, иако су позитивни ефекти фискалне консолидације стабилизовали макроекономско окружење, за дугорочну одрживост ових ефеката неопходно је да се спроведу реформе које би уравнотежиле структуру економије и отклониле препреке за раст запошљавања и дохотка, омогућујући тако активирање конкурентних предности српске привреде и стварање одрживијег модела раста.

Влади Србије је од стране Међународне банке за обнову и развој одобрен зајам за побољшање конкурентности и запошљавања. У оквиру овог зајма, пројекат „Конкурентност и радна места” има за циљ да побољша ефикасност и координацију одабраних јавних програма како би се ублажила ограничења по питању конкурентности и радних места.

На основу извршених анализа, Влада Србије је идентификовала 4 приоритетне области у оквиру производног сектора, и то:

- Прехрамбена индустрија,
- Дрвна и индустрија намештаја,
- Индустрија гуме и пластике, и
- Машинска и индустрија опреме.

За наведене 4 области, а у оквиру пројекта „Конкурентност и радна места” дефинисан је задатак развоја секторских политика, како би се остварила конкурентност и одржив положај за најмање следећих 5 до 10 година.

У овом документу су представљене секторске политике и акциони планови за четири области производног сектора прерађивачке индустрије Србије, утврђени оквири, циљеви, приоритети и мере за унапређење развоја поменутих сектора.

2. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Процес креирања стратегије неког производног сектора је интегрисан процес планирања, који се бави и свим хоризонталним питањима (социјална инклузија, информатичко друштво и окружење/заштита животне средине). Креирање секторске стратегије треба да укључи основне правце, циљеве и мере релевантне за сектор, доприносећи креирању повољних услова за реализацију свих активности.

Предложени методолошки приступ је заснован на партиципативном приступу, што подразумева директно учешће свих јавних и приватних заинтересованих страна, како у процесу израде стратегије, исто тако и у процесу њене имплементације. У процесу израде стратегије, обезбеђено је широко учешће релевантних субјеката из сектора, путем формирања секторске радне групе, организацију радионица и округлих столова, у циљу прикупљања и што боље разраде идеја и постизања што веће транспарентности. Кључни део, свакако да представља имплементација стратегије, а партиципативним приступом се обезбеђује идентификација, активација и координација партнерства, на која ће се ослањати будуће спровођење појединачних акција и пројеката.

У процесу стратешког планирања примењене су следеће технике и методе:

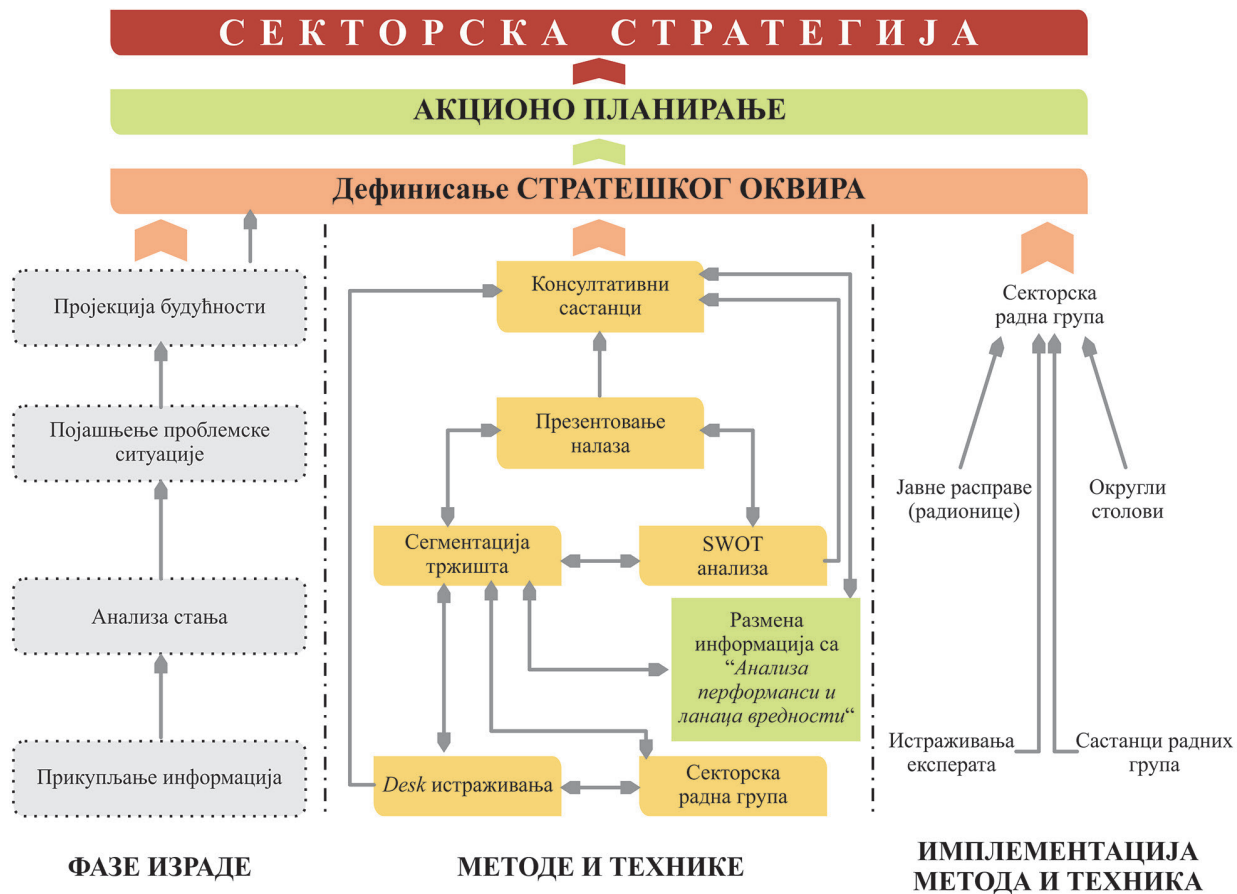
- ✓ **Самостална истраживања** експерата, као техника за прикупљање података. Она је заснована на истраживању постојећих докумената, база података и других писаних или електронских извора. Ова истраживања су послужила као основ за израду прегледа стања у сваком сектору.
- ✓ **Размена података** са конзорцијумом ангажованим на пројекту „Анализа перформанси и ланца вредности”, као техника за прикупљање података. Конзорцијум који чине ЦЕВЕС и ПКС је паралелно радио на прикупљању и анализи података у вези са перформансама и ланцима вредности 4 релевантна сектора: Прехрамбена индустрија, Дрвна и индустрија намештаја, Индустрија гуме и пластика и Индустрија машина и опреме.
- ✓ **Радне групе** су формиране са циљем прикупљања, анализе и вредновања података, предложеног стратешког оквира и активности у акционом плану сваког од 4 одабрана сектора. У радне групе су укључени представници различитих заинтересованих актера (институције, привредне организације и др.).
- ✓ **Сегментација тржишта**, као метода за идентификацију тржишта тражње, односно потенцијалних тржишта за производе сваког од 4 одабрана сектора. Код ове методе, примењене су 2 технике. Прво, техника гео-кластеринга, односно сегментација на основу географског принципа, где су идентификоване конкретне географске и економске целине, које могу бити потенцијална тржишта за 4 одабрана сектора. И друго, сегментација на бази групе/фамилије производа, у којој су из класификације делатности којој припада конкретан сектор идентификоване оне групе производа које имају највише потенцијала за пласман на конкретним тржиштима. Ово је спроведено груписањем податка односно тзв. кластер анализом, као основном методом за откривање знања из база података. При

доношењу одлуке о коначном одабиру циљног тржишног сегмента, узето је у обзир више фактора, а пре свега: потребе клијената, постојећи тржишни удео и хомогеност тржишта, природу конкурентског окружења, потенцијал раста и др. Код сегментације тржишта посвећена је пажња и временској димензији, односно направљена је разлика између тренутно атрактивних тржишних сегмената, али је направљена и пројекција за будућност.

- ✓ **SWOT анализа** омогућава увид у снаге, слабости, шансе и претње објекта/система планирања. Путем ње је могуће одредити начине претварања слабости у снаге, односно шанси у снаге, али и начине за минимизирање претњи из окружења. Почетни инпути за параметре су добијени из самосталних истраживања експерата, и они су прошли тест на радионицама са привредницима и округлим столовима са академском заједницом. На основу SWOT анализе идентификовани су кључни фактори успеха, који су представљали основ за креирање стратешког оквира за 4 одабрана сектора.
- ✓ **Презентација** налаза и предлога стратешког оквира релевантним актерима. Након израђених прегледа стања у сектору, у које су поред статистичких показатеља и општих одредница, идентификована потенцијална тржишта са конкретним групама производа, као и идентификованим ланцима вредности за њих, ови налази су заједно са стратешким оквиром представљени свим релевантним актерима на пројекту „Конкурентност и запошљавање”, у оквиру међуминистарског радног тела. Учесници на презентацијама су дали своје коментаре и сугестије које су узете у обзир у коначној верзији документа.
- ✓ **Консултативни састанци** са релевантним актерима. Основна идеја код примене ове технике је да се имплементирајуће институције активности из акционог плана стратегија, претходно консултују око конкретних активности, а у вези са њиховом оправданости, временским оквирима и евентуално буџетом за реализацију. Поред Министарства привреде, као наручиоца пројекта, консултације су обављене и са Министарством пољопривреде и заштите животне средине, Развојном агенцијом Србије, Привредном комором Србије, као и са Фондом за иновациону делатност.

Све набројане методе и технике су имплементирани путем самосталних истраживања експерата, састанцима радне групе, округлим столовима и радионицама, а коначни облик Стратегија је попримила након спроведене експертске синтезе.

Графикон 1. Графички приказ методолошког приступа

3. АНАЛИЗА ОКРУЖЕЊА СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА СТРАТЕШКИ, ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ЗАКОНОДАВНО-РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР

3.1 Стратешки оквир

У ширем контексту, стратешки правци овог документа прате основне принципе исказане у стратегији ЕУ за паметан, одржив и инклузиван раст (EUROPE 2020) и стратегије Југоисточне Европе за креирање нових радних места и просперитет у европској перспективи (SEE 2020 Strategy).

Актуелна „Стратегија одрживог развоја РС за период 2008-2017. године”, „Стратегија и политика развоја индустрије РС од 2011. до 2020. године”, и „Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године”, представљају основни стратешки оквир Секторских политика развоја четири области у оквиру производног сектора са акционим планом за период 2017.-2022. у националном смислу. Ове секторске политике, између осталог, наглашавају јачање конкурентности и продуктивности српске индустрије, значај и јачање извоза, страних директних инвестиција, затим целоживотно образовање и учење, истраживање и развој, примену иновација, развој и примену ИКТ, регионални развој, те развој предузетништва, односно сектора МСПП итд, као генератора нових радних места и раста БДП.

Секторске политике развоја одабраних области прерађивачке индустрије имају елементе хоризонталних политика и поједине области ове стратегије су у одређеној мери обухваћене и другим стратешким документима, као што су Стратегија научног и технолошког развоја РС за период од 2016. до 2020. године – истраживања за иновације; Стратегија унапређења система инфраструктуре квалитета у РС за период 2015-2020. године; Стратегија пољопривреде и руралног развоја за период 2014-2024. године; Национална стратегију запошљавања за период 2011–2020. године; Стратегија развоја информационог друштва у РС до 2020. године; Стратегија увођења чистије производње у РС; Стратегија развоја трговине РС и Стратегија подстицања и развоја страних улагања.

Секторске политике развоја четири области прерађивачке индустрије, полазећи од већ утврђених стратешких праваца датих у раније усвојеним стратешким документима, доносе додатне садржаје који су усклађени и представљају континуитет у остваривању раније дефинисаних приоритета.

3.2 Институционални оквир

Поред традиционалних институција државотворног система које врше законодавно-регулаторну функцију (Влада, Министарства, Народна банка Србије) и под чијом су ингеренцијом посматрани сектори, институционално окружење таргетираних области чине и институције које администрирају финансијске и не-финансијске подстицаје привредног и регионалног развоја. На националном нивоу то су: Фонд за развој Републике Србије, Развојна агенција Србије (РАС), Национална Агенција за регионални развој (НАРР), Агенција за осигурање и финансирање извоза Републике Србије (АОФИ) итд. Национални институционални оквир заокружују банкарски систем, коморски систем, мрежа регионалних развојних агенција, Национална служба за запошљавање (НЗС), институције образовног система и удружења цивилног друштва. На новоу АП Војводине, осим Владе и секретаријата, ту су Фонд за подршку инвестиција у Војводини (ВИП фонд), Развојни фонд, Управа за капитална улагања, и др.

3.3 Законодавно-регулаторни оквир

Извештај Европске комисије (ЕК) о напретку Србије за 2016. годину, увелико говори о унапређењу правног оквира који је окосница успешног пословања у свим сегментима привреде. Отварање све већег броја преговарачких поглавља знатно доприноси убрзаном напретку правног оквира, што имплицитно доноси бољитак у пословању посматраних сектора. Предузети су бројни кораци за олакшавања уласка на тржиште, а поступак регистрације пословних субјеката је унапређен и омогућава истовремену регистрацију и евидентирање за ПДВ. Заштита интелектуалних права економских оператера је побољшана унапређењем закона о индустријском дизајну у мају 2015. године.

Законодавни оквир, којим се регулише пословање у четири посматрана производна сектора, чине низ закона, прописа и уредби, од којих се неки дају у наставку.

Закон о привредним друштвима „Сл. гласник РС”, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон и 5/2015, којим се уређује правни положај привредних друштава, а нарочито њихово оснивање, управљање, статусне промене, промене правне форме, престанак и друга питања од значаја за њихов положај, као и правни положај предузетника

Закон о платном промету „Сл. лист СРЈ”, бр. 3/2002 и 5/2003 и „Сл. гласник РС”, бр. 43/2004, 62/2006, 111/2009 - др. закон, 31/2011 и 139/2014 - др. закон којим су уређена правила пословања и платног промета у Републици Србији.

Закон о рачуноводству „Сл. гласник РС“, бр. 62/2013 који уређује обвезнике, разврстава правна лица, организацију рачуноводства и рачуноводствене исправе, услове и начине вођења пословних књига, признавање и вредновање позиција у финансијским извештајима, састављање,

достављање и јавно објављивање финансијских извештаја и годишњег извештаја о пословању, и сл.

Закон о правној заштити индустријског дизајна („Службени гласник РС“, бр. 104/09 и 45/15) који уређује начин стицања и заштите права на спољашњи изглед индустријског или занатског производа и др.

Закон о спољнотрговинском пословању „Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 36/2011 - др. закон, 88/2011 и 89/2015 - др. закон, којим се уређује спољнотрговинско пословање у складу са правилима СТО¹ и прописима ЕУ, као и рад надлежне Агенције.

Закон о регионалном развоју „Сл. гласник РС“, бр. 51/2009 и 30/2010, којим се, између осталог, уређују показатељи степена развијености региона и јединица локалне самоуправе, развојни документи, субјекти регионалног развоја, мере, подстицаји и извори финансирања за спровођење мера регионалног развоја.

Закон о улагањима „Сл. гласник РС“ бр. 89/2015, уређује општи правни оквир за улагања у Републици Србији, субјекте подршке улагањима за ефикасно пружање услуга улагачима. Циљеви овог закона су: унапређење инвестиционог окружења, подстицање директних улагања изједначавање третмана домаћих и страних улагача, повећање ефикасности у пружању услуга органа власти, стварање привлачнијег пословног амбијента за улагаче.

Закон о привредним коморама „Сл. гласник РС“ бр. 112/2015 који уређује рад Привредних комора. Према овом закону, Привредне коморе су интересне, пословно-стручне и непрофитне организације, које функционишу са циљем усклађивања и заступања интереса чланова и подстицања привредних активности.

Закон о Агенцији за привредне регистре „Сл. гласник РС“, бр. 55/2004, 111/2009 и 99/2011, која води законом утврђене регистре као елементе јединствене, централизоване електронске базе података.

---

1. <http://www.kombeg.org.rs/Komora/udruzenja/UdruzenjeTrgovine.aspx?veza=1412>

4. УЛОГА ВЛАДЕ И МЕРЕ ПОДРШКЕ

Улога владе и мера подршке, укључујући и политике, стратегије, координацију, области фокуса и остале мере, усмерене су у циљу подршке привреди и достизања њеног пуног потенцијала на домаћем и иностраном тржишту.

4.1 Улога Владе

Својим радом Влада дефинише: порески систем, усваја предлоге мера државне помоћи ресорних министарстава, начин и програм коришћења иностраних фондова (ЕУ, билатерални), политике подршке привреди, правила функционисања финансијског сектора, државни систем помоћи који се односи на успостављање, подршку и развој организација и асоцијација, подстицаје за потенцијалне инвеститоре, унапређење, успостављање форума за размену идеја, капитала, услуга, увођење и примена стандарда финансијског извештавања, привлачење инвеститора из дијаспоре и друго.

Поред уређења унутрашњег окружења које у најзначајнијој мери доприноси стабилности и развоју привреде, једна од најзначајних улога Владе јесте и ратификовање и спровођење низа међународних споразума који значајно одређују пут развоја српске привреде. Имајући у виду да се процеси глобализације у светској привреди интензивирају и да међународна трговина представља најзначајнију активност светске привреде, отуда и све већи значај билатералних споразума о слободној трговини и мултилатералних споразума чији је Србија потписник, на укупна кретања у српској привреди. Значај оваквих споразума огледа се у индикатору отворености наше привреде и могућности коришћења компаративне предности, са једне стране, и односа извоза српске привреде према БДП-у, са друге стране. Значај Владе се огледа у пажљивом и детаљном планирању спољнотрговинске политике заснованом на високом степену либерализације уз дозирају контролу.

У најважније споразуме² чији је Србија потписник, а чија примена има значајне импликације на нашу привреду, можемо сврстати:

- Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП)
- Прелазни трговински споразум
- Споразум о слободној трговини у Централној Европи-ЦЕФТА
- Споразум о слободној трговини између Србије и земаља ЕФТА
- Споразум о слободној трговини Србије и Руске Федерације
- Споразум о слободној трговини са Белорусијом

2. <http://www.upravarina.rs/cyr/Informacije/Stranice/MedjunarodniSporazumi.aspx>

- Споразум о слободној трговини Србије и Турске
- Споразум о слободној трговини између Србије и Казакстана
- Општи систем преференцијала (ОСП)³
- Споразуми о царинској сарадњи

4.2 Мере подршке

Подстицаји и субвенције администрирају се кроз ресорна министарства, агенције и владине институције (Развојну Агенцију Србије (РАС), Фонд за развој РС, Агенција за осигурање и финансирање извоза (АОФИ), Фонд за подршку инвестиција у Војводини- ВИП фонд). Репрезент и кључни носилац активности у овом процесу подршке јесте Министарство привреде.

Министарство привреде, у циљу економског развоја, реализује програме и пројекте којима се унапређује пословни амбијент, конкурентност, инфраструктура у локалним самоуправама, стандард грађана и капацитети на свим нивоима власти; пројекте усмерене ка унапређењу развоја људских ресурса у привреди, приступа изворима финансирања и новим тржиштима, развоју предузетништва и предузетничког духа код жена, младих и социјално осетљивих група. Програме и пројекте Министарство привреде реализује у сарадњи са Европском унијом, домаћим и међународним финансијским институцијама, локалним самоуправама, међународним и невладиним организацијама, као и пословним удружењима. Неки од програма које спроводи надлежно министарство у оквиру подршке развоја привреде, МСП и предметних области јесу:

- ЕБРД Програм за подршку развоју малих и средњих предузећа у Србији.
- Програм за развој предузећа и иновације Западног Балкана (ЕДИФ)⁴,
- Програм локалног економског развоја на Балкану (LEDIB)⁵;
- Програм Владе Србије „2016- Година предузетништва у Србији!“ обједиљује пројекте и мере надлежних институција које треба да допринесу стварању поузданог, предвидивог и јасног пословног окружења, које обезбеђује правну сигурност МСПП и уклањају непотребне препреке расту њиховог пословања;
- Програм подстицања равномерног регионалног развоја;
- Програм подршке привредницима кроз италијанску кредитну линију.

Иако не постоје специјализовани подстицаји за одређене индустријске гране, економски оператери из сектора прехранбене индустрије, дрвне и индустрије намештаја, индустрије гуме и пастике и машинске и индустрије опреме, могу користити неке од великог броја хоризонталних

3. <http://ras.gov.rs/podrska-izvozu/sporazumi-o-slobodnoj-trgovini>

4. <http://www.upravacarina.rs/lat/Informacije/Stranice/MedjunarodniSporazumi.aspx>, ЕДИФ- регионални пројекат чији је циљ побољшање приступа финансијама за мала и средња предузећа у региону, као и унапређење услова за развој иновативних и брзорастућих предузећа, као и стимулисање креирања фондова предузетног капитала.

5. LEDIB- кредитна линија Владе Краљевине Данске за Програм локалног економског развоја на Балкану

подстицаја регионалног развоја, подстицаја за развој предузетништва, привлачење инвестиција и извоза.

Ови програми својим генеричким мерама подржавају поменута четири сектора, али нису довољно специјализовани да циљано гађају специфичну проблематику ових грана прерађивачке индустрије, нарочито у погледу изазова које пред предузећа постављају све захтевнији стандарди еколошке производње, уска специјализација потребног кадра на свим нивоима организације производње, набавку посебне врсте производне и лабораторијске опреме и др.

У том смислу, потребно је развити специјализоване инструменте државне подршке овим секторима: финансијске (кредитне линије са дужим грејс периодима, гаранцијске шеме за набавку опреме, јавно-приватно-партнерство институција образовања са индустријом за набавку лабораторија и сл.), и, у већој мери, не-финансијске (подршка у образовању уско специјализованог кадра, едукације о начинима коришћења помоћи, увођење практичне обуке у образовне институције и сл.).

5. МЕЂУНАРОДНА ПРИВРЕДНА КРЕТАЊА

Подручје југо-источне Европе се по економској снази налази испод 50% у односу на ЕУ. Република Србија је у групи слабије развијених земаља и налази се на 37% ЕУ, Бугарска на 47%, Румунија на 49% ЕУ. Група средње развијених транзиционих држава (Мађарска, Чешка, Пољска, Хрватска) се налазе на око 75% ЕУ, одскаче Словенија са изнад 80%.

Земље ЕУ бележе раст индустријске производње од 1,8% у 2015. години, што се одразило и на земље југо-источне Европе. Већина земаља југо-источне Европе забележиле су благи опоравак индустријске производње, захваљујући превасходно извозу роба и услуга а у мањој мери личној потрошњи. Међутим, висока незапосленост, неповољан салдо робне размене и буџетски дефицит су фактори који су присутни и у већини земаља југо-источне Европе и онемогућавају бржи опоравак.

У периоду пре економске кризе динамика привредне активности Републике Србије била је изнад просека земаља из окружења. У периоду након кризе, највиши раст БДП-а забележиле су Албанија и Македонија, док је највећи пад забележен у Хрватској. Република Србија је, уз Хрватску, једна од ретких транзиционих европских земаља која ни шест година после кризе, није успела да достигне предкризни ниво производње.

Светска банка у Економском извештају о југоисточној Европи за 2015. процењује раст привредне активности свих земаља у региону југо-источне Европе од 2,1%, што је знатно више у односу на 0,3% раста у 2014. Виши раст у региону донео је нова радна места у приватном сектору, што је уз нижу инфлацију повећало приход домаћинстава и ублажило сиромаштво. Мада су уочљиви знаци опоравка, незапосленост у региону је у просеку још увек на неприхватљиво високом нивоу од 21,5%.

Са становишта развијености МСП сектора, Република Србија је мање развијена у односу на просек земаља ЕУ, али и на већину земаља ЕУ из окружења. Република Србија има већу густину МСП у односу на просек ЕУ и већину земаља у окружењу. Већи број МСП на 1.000 становника имају само Мађарска и Словенија. МСП у Републици Србији у просеку запошљавају 2,3 радника по предузећу што је готово дупло мање од просека ЕУ (4,2 радника) и мање је од свих земаља из окружења.

Према развоју предузетништва (вредност Глобалног индекса предузетништва - GEI за Републику Србију у 2015. години је 30,6) Република Србија се у 2015. години налази на 78. месту од 130 посматраних земаља, а од земаља у окружењу, боље је рангирана једино од Босне и Херцеговине (83. место). У односу на земље у окружењу Република Србија се релативно добро рангира (57. место од 130 земаља) у подиндексу који мери однос према предузетништву. Неповољнија ситуација је у стубовима који мере предузетничке способности (80. место) и предузетничке намере (117. место) где је Република Србија најлошије рангирана у односу на све земље у окружењу.

Посматрано са производне стране, највећи допринос расту БДВ у 2015. дао је сектор услуга код већине земаља у окружењу, док су на раст БДП у Републици Србији највише утицали сектори индустрије и грађевинарства.

Компаративна анализа показује неповољну секторску структуру запослености у Републици Србији. У поређењу са просеком ЕУ у Републици Србији је исподпросечна запосленост у услугама, а изнадпросечна у индустрији и пољопривреди. Мале разлике учешћа запослености у индустрији и пољопривреди указују на незавршене структурне реформе и раст заснован на проиводима ниске додате вредности.

Република Србија има ниску стопу запослености становништва од 55,9% у поређењу са ЕУ, појединим њеним чланицама, као и земљама у окружењу (само Македонија има нижу стопу запослености). У ЕУ просечна стопа запослености износи 70,1%.

6. МАКРОЕКОНОМСКА КРЕТАЊА ПРИВРЕДЕ У СРБИЈИ

Индекс глобалне конкурентности Светског економског форума указује да конкурентност српске привреде и даље неповољна, јер још увек нису успостављени стабилни тржишни услови, нити је развијена индустријска структура која је заснована на високим технологијама. Структурна анализа по технолошким групама у 2015. јасно указује да скоро 80% учешћа имају индустријске гране са ниском и средње-ниском технологијом, што представља најнеповољнију технолошку структуру у региону.

Међутим, у последње три године, захваљујући примени новог модела привредног раста који је заснован на суштинским структурним реформама, макроекономске перформансе привреде Републике Србије су побољшане и опоравак привредне активности је интензивираан.

6.1 Основни макро-економски показатељи

Макроекономска политика Владе Републике Србије је усмерена на умерени привредни раст, уз смањење макроекономских неравнотежа. Остваривање привредног раста, уз нижу инфлацију и нижи дефицит текућег рачуна, захтева фискално прилагођавање које смањује јавну потрошњу и спровођење структурних реформи које подстичу раст, конкурентност, извоз и прилив страних директних инвестиција. Макроекономска кретања зависе и од перформанси економије евро зоне и прате се помоћу устаљеног сета макроекономских индикатора.

Табела 1: Основни показатељи макро-економских кретања

	2001.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
БДП (млрд. ЕУР)	13,8	33,7	30,7	29,8	33,4	31,7	34,3	33,1	32,9
БДП (реалан раст у %)	5,0	5,4	-3,1	0,6	1,4	-1,0	2,6	-1,8	0,7 ¹
Инфлација	40,7	8,6	6,6	10,3	7,0	12,2	2,2	1,7	1,5
Курс РСД/ЕУР просек периода	59,78	81,44	93,95	103,04	101,95	113,13	113,14	117,31	120,73
Дефицит текућег рачуна (% БДП)	2,2	-21,1	-6,6	-6,8	-10,9	-11,6	-6,1	-6,0	-4,8
Стране директне инвестиције (% БДП)	1,3	7,4	6,7	3,8	9,9	2,4	3,8	3,7	5,5
Резерве НБС, млрд ЕУР	1,3	8,2	10,6	10,0	12,1	10,9	11,2	9,9	10,4
Фискални дефицит (% БДП)	0,0	-2,6	-4,4	-4,6	-4,8	-6,8	-5,5	-6,6	-3,8

6. Стопа раста за 2015. годину добијена као сума четири квартала

Јавни дуг (% БДП)	97,7	28,3	32,8	41,8	45,4	56,2	59,6	70,4	76,0
Спољни дуг (% БДП)	81,5	62,3	72,7	79,0	72,2	80,9	74,8	77,1	80,1
Приватни спољни дуг (% БДП)	7,5	43,0	47,0	44,8	40,3	39,5	33,7	33,2	40,4

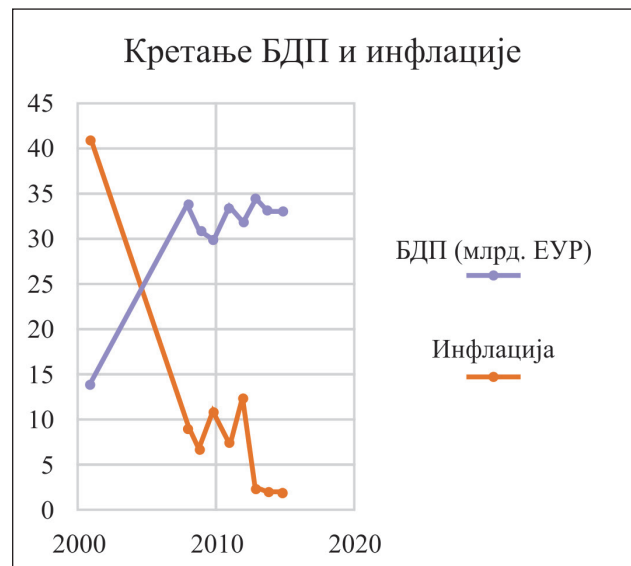
Извор: РЗС, МФ, НБС, МП

Ако посматрамо реални раст БДП у % на регионалном нивоу, узимајући у обзир десетогодишњи период, може се видети да је Србија имала реалан раст БДП 2%, што је скоро на нивоу десетогодишњег просека (2,1%) посматраног региона. Нижи реални раст БДП од Србије су имале Италија, Словенија и Хрватска.

Табела 2: Реални раст БДП – регионално поређење **Графикон 2:** Кретање БДП-а и инфлације

Реалан раст БДП у % (регионално поређење)	Десетогодишњи просек 2005-2014.
БиХ	2,3
Мађарска	2,6
Хрватска	0,3
Италија	0,9
Црна Гора	3,3
Румунија	2,8
Словенија	1,3
Македонија	3,3
Србија	2,0

Извор: МФ, Eurostat

6.2. Тржиште рада

Република Србије константно има изразито високе стопе незапослености и релативно ниске стопе запослености мерено у односу на радни потенцијал. Стопа незапослености је једна од већих и у Европи и у окружењу. Период од 2005–2014. карактерише тенденција пада запослености и раста незапослености и изражени су структурни проблеми привреде и друштва. За Србију је карактеристично да и када је БДП бележио раст долазило је и до раста незапослености. Све до 2014. године бележи се раст стопе незапослености од 0,6%, а све ово је пратио и знатно веће пад стопе запослености (1,9%). Проблеми тржишта рада потичу из процеса трансформације привреде у тржишну економију, свеобухватне либерализације и брзе приватизације. Један од највећих узрочника оваквих тендеције јесте дуалност тржишта рада у Републици Србији. Запослени у

јавном сектору и развијеном делу приватног сектора имају високу сигурност запослења, док други део запослених (самозапослени, пољопривредници, итд.) има веома ниску сигурност запослења.

У 2015. години се бележи раст запослености за 1% и пад незапослености за 9% у односу на 2014. годину, али заслуга овим позитивним променама пре свега припада промени методологије обухвата запослених (укључивање лица која раде ван радног односа на основу уговора о делу, уговора о обављању привремених и повремених послова, лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи). То је утицало и на повећање запослености у реалном сектору за 3,7%, предузетничком сектору за 5,5% док се запосленост у јавном сектору смањила за 1,1%. Поред позитивних кретања на тржишту рада и даље је присутна неусклађеност између понуде и потражње радне снаге, несклад у квалификационој, старосној и професионалној структури, велика регионална диспропорција у незапослености. Стопа незапослености је смањена, али је знатно изнад просека ЕУ.

Табела 3: Основни показатељи тржишта рада (Србија/ЕУ)

	Србија	ЕУ
Стопа незапослености	18,5	9,6
Стопа запослености	52,0	65,6
Структурна и дугорочна незапосленост	64,5	48,5
Незапосленост младих од 15-24 године	43,3	20,4
Стопа запослености старијих радника	37,3	53,3
Запосленост по секторима		
Услуге	63,6	79,2
Индустрија	19,2	16,6
Пољопривреда	17,2	4,2

Извор: РЗС, НСЗ, Eurostat

Према секторској подели запослених, најзаступније су услужне делатности, док је учешће индустрије у укупној запослености мање од 20%. Вишегодишња тенденција смањења утицала је на структурна померања запослених по секторима, па је запосленост премештена из производних сектора (пољопривреда и индустрија) у сектор услуга.

6.3. Продуктивност

У комплетном транзиционом периоду српска индустрија је бележила позитивну продуктивност рада, како у укупној индустрији, тако и у прерађивачкој индустрији. Међутим постигнути

ниво кумулативне продуктивности рада није дао очекивано више стопе раста економије, а основни разлог је што је продуктивност рада произашла као резултат смањења запослености у индустрији. Током читавог транзиционог периода бележи се просечна годишња стопа раста продуктивности рада у целокупној индустрији од 2,1%, док је стопа раста продуктивности рада у прерађивачкој индустрији износила 6,1%. Све ово говори да није било реалне основе за остваривање више стопе привредног раста. Здрава продуктивност рада, као резултат раста запослености у индустрији која прати раст индустријске производње, забележена је тек у 2015. години, након десетогодишњег периода.

Табела 4: Реалне стопе раста продуктивности рада

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
РЕПУБЛИКА СРБИЈА УКУПНО	1,3	5,2	3,4	-0,8	3,3	-1,0	-1,1
Пољопривреда, шумарство и рибарство	2,3	14,0	7,5	-14,2	21,0	6,3	-1,8
Индустрија	4,5	7,5	5,7	7,6	6,3	-5,4	4,5
Грађевинарство	1,3	8,5	10,0	-4,5	1,3	3,2	11,3
Трговина на велико и трговина на мало; попр. моторних возила и мотоцикала, саобраћаја и складиштења, смештаја и исхране	0,5	7,0	4,2	-0,8	3,6	1,3	-4,8
Информисање и комуникације	-1,4	2,9	-0,6	-4,7	-1,6	-5,6	-3,5
Финансијске делатности и делатност осигурања	-4,1	1,3	-0,5	-9,0	-5,0	2,8	-6,3
Пословање са некретнинама	-2,0	-11,4	2,2	2,8	-0,1	-11,1	0,7
Стручне, научне и техничке делатности	-8,5	-1,6	2,3	-1,1	-8,8	-0,2	-7,0
Државна управа и одбрана; образовање, обавезно социјално осигурање	0,9	-0,9	0,8	0,6	0,1	0,6	1,3
Уметност; забава и рекреација	-3,6	6,3	-4,5	0,2	0,6	2,9	-11,8

Извор: РЗС, МП

6.4. Иновативност

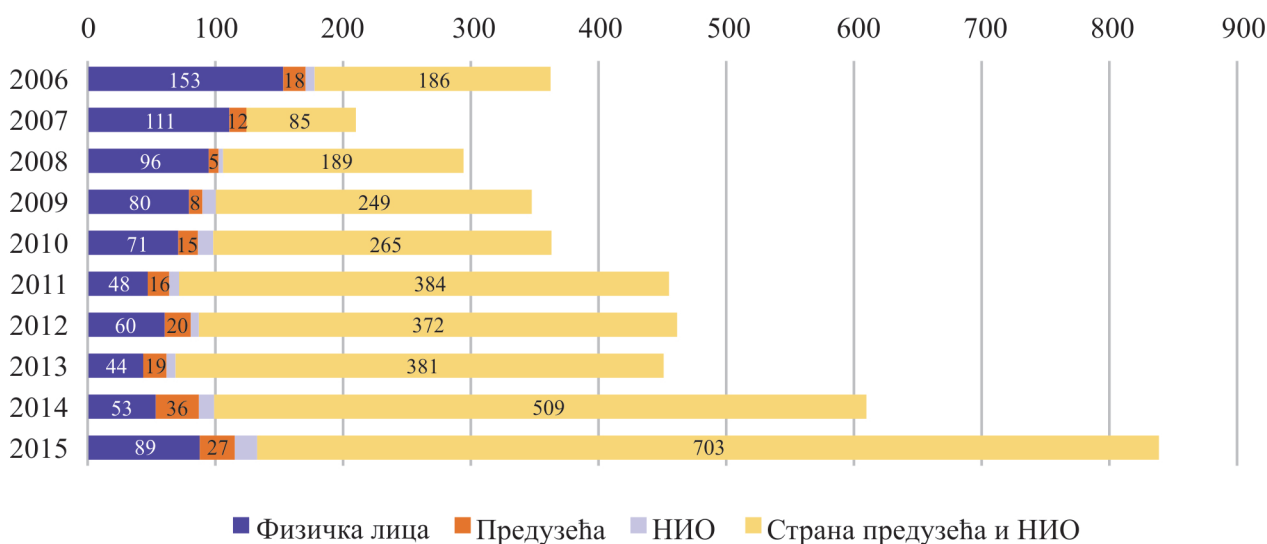
Привреда Србије технолошки заостаје за Европском Унијом. Према истраживању чији су резултати објављени 2009. а које је рађено на репрезентативном узорку од 154 малих, средњих и великих предузећа, у оквиру шест привредних грана са сличним производним програмима, Србија је заостајала за Европском Унијом 29,5 година. Поређење је рађено са текстилном, прехранбеном, фармацеутском, индустријом машина и опреме и хемијском индустријом, као

и индустријом грађевинског материјала. За критеријум истраживања је узета Аустрија јер је са приближно сличним природним, друштвеним и популационим карактеристикама у односу на Србију. Највише су засостајала предузећа из области текстила (35 година), затим предузећа из индустрије машина и опреме (34,5 година). Ни после година улагања у опрему, разних мера, стратешких решења и наменских програма, подстицајних средстава, пројектних циклуса итд., стање није значајно унапређено. Као најчешћи разлози су улагања у половну опрему, неспремност власничких и менаџерских структура за прихватање иновација, нематеријализација развојних пројеката, разједињеност производње и неспремност за удруживање, како би се остварили бољи резултати пословања.

Републички завод за статистику од 2006. године у циклусима од по две године, на узорку од 3.500 предузећа и према уједначеној методологији, спроводи истраживање о иновативности пословних субјеката у Србији. Поседњи доступни подаци су из 2012-14 године. Кључни индикатори показују, у просеку, да је 44,3% испитиваних предузећа иновативно и да су пре свега окренута иновацијама у организацији предузећа (29,4%), иновацијама у маркетингу (27,3%) и иновацијама производних процеса (23,4%). Иновацијама производа/услуге окренуто је 21,9% испитиваних предузећа иноватора. Међу иновативним предузећима прерађивачке индустрије, иноватора је у просеку тек нешто више од 50%, а међу њима највише је не-технолошких иноватора (42,4%). Највећи део издатака за иновативне активности (66%) одлази на набавку машина, опреме и софтвера.

О ниском нивоу иновативности српске привреде говоре и индикатори патентних пријава и пријава за индустријски дизајн производа (графикони 3. и 4.). Карактеристично за ове налазе је да већина патента и пријава за инд. дизајн припадају физичким лицима, док је број патентних пријава НИО практично занемарљив.

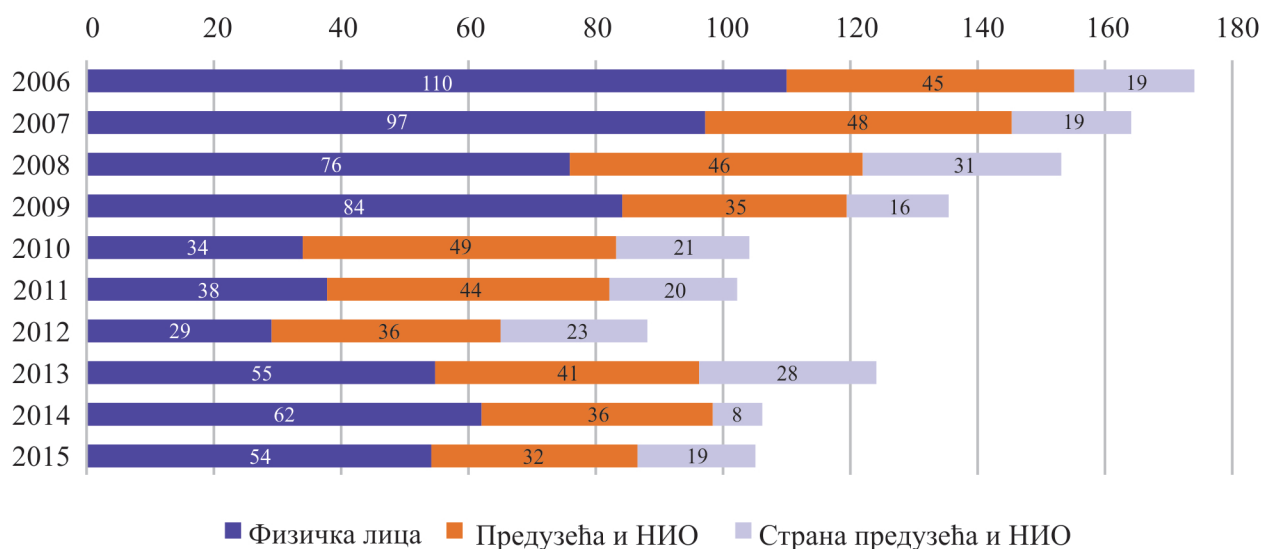
Графикон 3: Број патентних пријава

Извор: ЗИС

Поступак патентирања може да потраје и неколико година, а појединачни и укупни број прихваћених патентних пријава је мањи од 2010. наомамо, а посебно у 2014. и 2015. Разлог овоме је што број предмета који се воде „у поступку“ значајно расте за ове две године (од 2010. - 4 до 2014. - 89 и 2015. - 137), а ово су потенцијално предмети који могу бити одбијени.

Графикон 4: Број прихваћених пријава за дизајн

Извор: ЗИС

6.5. Спољнотрговински односи

Спољнотрговинска политика Србије је детаљно испланирана и заснована на високом степену либерализације уз дозирану контролу Владе. Овакав вид спољнотрговинске политике спроводи и сама Европска унија и један од услова Споразума о стабилизацији и придруживању јесте усклађеност са европском спољнотрговинском политиком.

Спољнотрговинска позиција Србије и даље није на завидном нивоу, што показује и Индекс конкурентности Светског економског форума у 2016. години. Просечан индекс конкурентности Србије је 3,9, што Србију доводи на 90. место од 138 земаља и од европских земаља су једино Молдавија и Босна и Херцеговина лошије рангиране. Најзначајнији спољнотрговински партнери Србије су заправо одређене земље ЕУ, земље из окружења и Русија.

Табела 5: Група 15 - најзначајнији европски спољнотрговински партнери Републике Србије

	Структура извоза Републике Србије (%)						Тржишно учешће Републике Србије					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Агрегатно тржишно учешће²	79,9	81,0	79,5	79,0	80,9	79,4	1,36	1,41	1,39	1,75	1,86	1,50
Италија	11,4	11,1	10,7	16,3	17,4	16,2	0,24	0,23	0,25	0,47	0,51	0,53
Немачка	10,3	11,3	11,7	11,9	11,9	12,5	0,09	0,10	0,11	0,13	0,13	0,16
Босна и Херцеговина	11,1	10,1	9,6	8,2	8,9	8,8	10,49	9,44	9,38	9,79	10,05	13,3
Русија	5,5	6,7	7,7	7,3	6,9	5,4	0,25	0,30	0,31	0,36	0,38	0,41
Румунија	6,6	6,9	8,1	5,4	5,6	5,6	0,54	0,52	0,42	0,49	0,60	1,07
Црна Гора	8,2	7,6	7,0	5,8	5,1	5,1	26,20	28,45	29,27	28,60	26,94	33,12
Македонија	4,9	4,5	4,3	3,9	4,1	3,9	8,06	7,62	7,84	8,36	8,71	8,16
Словенија	4,3	4,5	3,8	3,3	3,2	3,1	1,82	1,90	1,68	1,92	1,89	1,62
Хрватска	3,1	4,0	3,4	2,8	3,1	3,3	1,52	1,76	1,74	1,86	2,10	2,15
Француска	2,8	2,6	2,5	2,4	2,8	3,1	0,04	0,04	0,04	0,06	0,07	0,07
Бугарска	2,5	2,8	2,6	2,3	2,6	2,8	1,09	1,09	1,00	1,02	1,14	1,30
Мађарска	3,1	2,9	2,8	2,7	2,5	2,7	0,42	0,50	0,48	0,63	0,56	0,39
Чешка Република	1,4	1,3	1,5	2,2	2,4	2,3	0,15	0,18	0,17	0,30	0,25	0,22
Аустрија	3,5	3,2	2,5	2,5	2,4	2,5	0,29	0,28	0,23	0,27	0,28	0,22
Пољска	1,2	1,5	1,4	1,9	2,0	2,1	0,06	0,07	0,07	0,10	0,11	0,15

Извор: ИТС

Посматрано у периоду 2006-2015. година структура робног увоза у српској привреди се није значајно променила, бар не у тој мери да се промени конкурентска позиција српске привреде на светском тржишту. Структура привреде и производни асортиман се више базирају на природним и физичким ресурсима него на капиталним ресурсима. Природни ресурси и даље учествују са трећином у структури укупног робног извоза. Последњих година се бележи раст учешћа технолошки интезивних производа (пре свега средње-технолошки и високо-технолошки интезивних производа) на уштрб радноинтезивних производа у структури извоза.

7. Агрегатно тржишно учешће израчунава се као пондерисани просек робног извоза Републике Србије у увозу њених главних спољнотрговинских партнера, при чему се као пондери користе учешћа сваке појединачне земље у српском извозу употребом Фишерове формуле.

Табела 6: Структура робног извоза према технолошкој интензивности, у %

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
А Сировине (аграрни и рудни производи), Ф Минерална горива, Г Остало	ЕУ-28	25,3	25,5	26,9	27,5	28,1	26,1	24,9
	СРБИЈА	38,2	39,6	40,0	38,8	32,6	32,5	32,9
	Хрватска	32,8	31,0	31,1	35,5	35,4	34,6	31,8
	Румунија	18,2	18,4	19,6	20,2	22,0	22,0	21,0
	Бугарска	46,4	49,1	50,4	51,4	51,4	47,6	45,3
Б Ресурсно интензивни индустријски производи	ЕУ-28	11,0	10,4	10,1	9,7	9,9	10,3	10,3
	СРБИЈА	18,1	15,1	15,6	16,1	14,6	15,8	15,9
	Хрватска	20,9	19,3	20,0	19,6	21,6	24,6	24,4
	Румунија	21,7	19,7	18,9	19,3	18,8	18,8	18,3
	Бугарска	19,7	17,1	15,5	15,5	15,3	16,8	17,0
Ц Нискотехнолошко интензивни индустријски производи	ЕУ-28	6,5	6,9	6,9	6,5	6,1	6,2	5,8
	СРБИЈА	13,5	15,1	13,2	8,4	7,3	7,5	7,6
	Хрватска	12,4	16,9	17,0	12,3	8,3	7,3	8,6
	Румунија	12,0	11,9	11,6	10,6	9,3	8,4	8,0
	Бугарска	6,5	6,9	7,0	6,1	5,1	5,0	4,5
Д Средњетехнолошко интензивни индустријски производи	ЕУ-28	34,3	34,8	34,8	34,3	34,0	34,9	35,6
	СРБИЈА	19,2	18,3	19,8	25,4	34,0	33,2	32,1
	Хрватска	21,9	19,1	18,5	19,7	21,2	20,5	20,6
	Румунија	41,2	42,4	42,0	41,4	42,2	43,1	45,1
	Бугарска	16,7	16,4	16,8	16,3	18,0	19,4	21,1
Е Високотехнолошко интензивни индустријски производи	ЕУ-28	22,8	22,4	21,4	22,0	22,0	22,6	23,4
	СРБИЈА	10,9	11,9	11,4	11,3	11,5	11,1	11,5
	Хрватска	12,0	13,6	13,5	12,8	13,5	13,0	14,5
	Румунија	6,9	7,7	7,9	8,5	7,7	7,7	7,6
	Бугарска	10,6	10,5	10,3	10,7	10,3	11,2	12,1

Извор: ИТС

6.6. Инвестиције

Један од основних приоритета економске политике Владе Републике Србије јесте повећање инвестиција у основне фондове и привлачење директних страних инвестиција (СДИ), а у циљу јачања перформанси и перспективе државе. Инвестиције су основ привредног раста, технолошког напретка, конкурентности, извоза, запослености и прихода. Најпожељније инвестиције су оне које подстичу раст продуктивности и технолошки напредак у сектору размењивих добара, јер се тако подстиче конкурентност и извоз што даје позитивне ефекте на привреду.

Инвестиције у основне фондове утичу на проширење и унапређење капацитета, усавршавање и повећање или одржавање континуитета производње. Текућа инвестициона активност, у односу на развојне потребе српске привреде, и даље је на ниском нивоу. Након раста инвестиција у преткризном периоду и значајног пада током 2009, бруто инвестиције у основна средства су у периоду 2009-2015 имале просечан пад од -2,7% годишње. Међутим, у 2015. је забележен раст инвестиција од 8,3%, који је кључно утицао на раст привредне активности. Иако је остварен раст инвестиција у основна средства, Република Србија је у поређењу са земљама у окружењу на зачељу по висини инвестиција у БДП.

Табела 7: Бруто инвестиције у основна средства

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Вредност у мил.РСД	566.156,5	570.054,8	626.666,7	758.695,2	668.358,1	652.002,0	721.022,7
Вредност у мил.ЕУР	6.026,0	5.532,2	6.146,8	6.706,5	5.907,5	5.558,1	5.972,2
Реалне стопе, %	-22,5	-6,5	4,6	13,2	-12,0	-3,6	8,3
Учешће у БДП, %	19,7	18,6	18,4	21,2	17,2	16,7	18,1

Извор: РЗС, МП

6.7. Стране директне инвестиције

Најновија истраживања показују да је Србија једна од пет најатрактивнијих држава за стране директне инвестиције (СДИ) у европској индустрији, и друга је по стопи раста броја нових радних места створених из СДИ. Резултати истраживања о атрактивности Европе као одредишта за директне стране инвестиције показали су да је Србија у 2015. години имала раст од 108 одсто у броју створених радних места (5.104/2014. година; 10.631/2015. година). Овакви резултати су поставили Србију на друго место (једино је Мађарска боље рангирана) на листи топ 10 земаља по критеријуму стварања нових радних места од активности страних директних инвестиција.

Охрабрује чињеница да се све већи број СДИ слива у индустрију која ствара размењива добра намењена извозу.

Србија је од 2001. године остварила релативно високе годишње нето приливе страних директних инвестиција, али страни капитал је углавном улаган у куповину друштвених фирми и сектор услуга, за разлику од већине земаља централне и источне Европе у којима су више градили производни погони. За разлику од Србије, чак 71 одсто раста БДП-а у земљама Централноисточне Европе, резултат је прилива страних директних инвестиција. Значајан пад СДИ у Србији се бележи у 2012., 2013. и 2014. години, док се у 2015. години поново бележи раст СДИ. За стабилан и дугорочан раст српске економије неопходан је устаљен годишњи прилив директних страних инвестиција од најмање 1,6 милијарди евра. Нето прилив страних директних инвестиција у Републику Србију у 2015. је износио 1,8 милијарду евра, што представља 5,5% БДП.

Табела 8: Нето стране директне инвестиције у Републици Србији – у мил. евра

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
53.8	184.1	499.6	1,194.5	773.8	1,250.4	3,322.6	2,528.2
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
2,485.7	2,067.8	1,133.4	3,319.6	752.8	1,298.1	1,236.3	1,803.8

Извор: НБС; за период 2000-2006 методологија за израду платног биланса БПМ5, а за период 2007-2015 БПМ6 (Приручник за израду платног биланса бр. 6, ММФ-а)

6.8. Развојна оцена Србије

Генерално посматрано, транзиционе економије код којих су реформе биле брже, оствариле су већи привредни раст од оних са стратегијом постепеног развоја. Глобална рецесија је успорила реформске активности у целом региону југо-источне Европе, али извештаји ЕБРД, Светске банке, ММФ и Европске комисије указују на позитивна кретања и знаке опоравка у Републици Србији у 2015. години.

Табела 9: Развојна оцена Србије 2006-2015

Индикатори	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Раст БДП	< 5%	5-7%	< 5%	НТ ³	< 5%	< 5%	НТ	< 5%	НТ	< 5%
Стопа незапослености	> 20%	15-20%	15-20%	15-20%	15-20%	> 20%	> 20%	> 20%	15-20%	15-20%

Зараде, реални раст	10-20%	> 20%	≤ 10%	Без раста	≤ 10%	Без раста	≤ 10%	Без раста	Без раста	НТ
Индустријски раст	3-5%	3-5%	≤ 3%	НТ	≤ 3%	≤ 3%	НТ	> 5%	НТ	> 5%
Инвестиције у основна средства (% БДП)	20-25%	20-25%	20-25%	15-20%	15-20%	15-20%	20-25%	15-20%	15-20%	15-20%
Инфлација	< 10%	10-15%	< 10%	< 10%	10-15%	< 10%	10-15%	< 10%	< 3%	< 3%
СДИ (млдр \$)	> 3	2-3	2-3	1-2	1-2	2-3	< 1	1-2	1-2	1-2
Спољни дуг (% БДП)	60-80%	60-80%	60-80%	60-80%	60-80%	60-80%	> 80%	60-80%	60-80%	> 80%
Дефицит текућег рачуна (% БДП)	10-15%	> 15%	> 15%	5-10%	5-10%	5-10%	10-15%	5-10%	5-10%	< 5%
Фискални дефицит/суфицит	Д ⁴	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д

Извор: Извештаји EBRD, Светске банке, ММФ и Европске комисије, МП

8. НТ- негативан тренд

9. Д- дефицит

7. ИНДУСТРИЈА У СРБИЈИ

Привредна структура Србије се одликује доминантним учешћем услуга са 60,2% у БДВ и 68,5% у запослености. Евидентно је да након кризе, сектор индустрије остварује више стопе раста БДВ него у преткризном периоду, осим 2014. када је регистрован пад од -7,6%, због последица мајских поплава. Сектор индустрије у Србији генерише по четвртину БДВ и запослености. Учешће БДВ индустрије у предкризном периоду било смањено на 22% укупне БДВ, док је након 2009 остварен већи раст индустрије од БДВ и у посткризном периоду БДВ индустрије износи око 26% укупне БДВ. Опоравак БДП Србије од 0,7% у 2015. години, највише догује расту БДВ сектора индустрије (4,8%) и сектора грађевинарства (10,6%). У оквиру индустрије, најбржи раст се бележи у секторима рударства (10,5%), снабдевања електричном енергијом, гасом и паром (18,8%) и у сектору прерађивачке индустрије (5,3%).

Табела 10: Структура раста БДП-а по секторима

	Реалне стопе раста, %							Учешће 2015*	
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	БДП	БДВ
БДП	-3,1	0,6	1,4	-1,0	2,6	-1,8	0,7	100,0	
БДВ	-3,4	0,8	1,5	-0,8	3,3	-2,0	0,9	83,7	100,0
Пољопривреда	-4,8	6,4	0,9	-17,3	20,9	2,0	-7,7	7,0	8,4
Индустрија	-3,1	0,8	3,3	5,6	6,0	-7,6	4,8	21,5	25,7
Грађевинарство	-12,9	-2,4	5,9	-9,8	-3,9	-1,5	10,6	4,7	5,7
Трговина, саобраћај и туризам	-7,1	0,0	-0,5	-0,7	2,3	1,1	0,6	15,2	18,1
Информисање и комуникације	-3,0	3,2	2,6	2,8	-0,1	-3,9	-0,4	4,3	5,1
Финансијске дел. и осигурање	2,6	1,9	-1,6	-8,0	-9,5	-2,8	2,4	3,2	3,8
Остале услуге	0,4	0,2	0,7	2,0	0,2	-0,1	-0,9	27,8	33,2

Извор: РЗС, подаци за 2015. су рачунати на основу кварталних података, Извештај о привредном развоју РС у 2015 години-МП

Учешће индустрије у укупно оствареној продуктивности рада у 2015. години је испод нивоа на почетку транзиционог периода, али у односу на 2014. годину повећан је допринос Индустрије, са

23,8% на 24,8%. Такође, индустрија учествује са мање од 20% у укупној запослености у Србији. Запосленост је премештена из производних сектора (пољопривреда и индустрија) у сектор услуга у већини транзиционих земаља и у периоду 2009-2014. у Републици Србији смањен је број запослених у пољопривреди за 15,6%, индустрији 15,1% и услугама за 1,5%, што је довело до структурних померања.

Табела II: Запослени (15-64) у 2015. према секторима и регионима

	Република Србија	Београд	Војводина	Шумадија и Западна Србија	Јужна и Источна Србија
Пољопривреда	17,2	2,1	17,8	27,3	20,6
Рударство	1,3	1,2	0,6	1,6	1,6
Прерађивачка	16,7	10,0	19,5	18,8	18,2
Снабдевање ел.ене., тасом, паром и клим.	1,3	1,5	0,7	0,9	2,1
Грађевинарство	4,7	5,6	4,8	3,7	4,7
Индустрија	23,9	18,4	25,7	25,0	26,6
Услуге	58,9	79,5	56,5	47,7	52,8
Укупно	100	100	100	100	100

Извор: РЗС, Извештај о привредном развоју РС у 2015 години-МП

Структура запослених (15-64) у 2015. години, према секторима је: услуге 58,9%, индустрија 23,9% и пољопривреда 17,2% У структури запослених у услугама ниско је учешће запослених у услугама смештаја и исхране 3,5% (директно или индиректно у туризму). Запосленост у сектору индустрије највећа је у Јужној и Источној Србији (26,6%), Војводини (25,7%), а најнижа у Београду (18,4%). Београд има највеће учешће (79,5%) запослених у сектору услуга, док је најниже у Шумадији и Западној Србији (47,7%).

8. ОПШТИ ПРЕГЛЕД СТАЊА ПЕРЕЋИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ У СРБИЈИ

У периоду од 2006.-2014. године, унутар српске индустрије, сектор прерађивачке индустрије је погоршао своје конкурентске позиције. У посматраном периоду продуктивност рада стагнира као последица смањења заослености у сектору прерађивачке индустрије. Економска криза је утицала негативно на индустријску производњу, што се одразило на пад физичког обима производње у прерађивачком сектору и драстично смањење СДИ у ову област. Спроведене структурне реформе и реструктурирање привреде нису имале значајнијег ефекта на измену индустријске структуре привреде Републике Србије, која је заснована на радно интензивним и ресурсним подсекторима. У 2014. години подсектори ниске и средње-ниске технолошке интензивности учествују са 90,5% у броју привредних субјеката, 77,3% у запослености, 71,5% у оствареном промету и 74,5% у БДВ Прерађивачког сектора. У секторима високе технологије запослено је мање од 5% радника индустрије и остварено је 6,2% БДВ у 2014. години.

Табела 12: Структура индикатора пословања прерађивачке индустрије у 2014. години и промене структуре према технолошкој специјализацији

Области	Број предузећа	Број запослених	Промет	БДВ
	у %	у %	у %	у %
ПЕРЕЋИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	100,0	100,0	100,0	100,0
НИСКО ТЕХНОЛОШКЕ	62,8	51,8	47,7	48,8
Производња прехранбених производа	19,5	21,4	26,4	22,8
Производња пића	1,6	2,4	4,2	5,3
Производња дуванских производа	0,0	0,2	1,2	1,1
Производња текстила	3,3	3,0	1,3	1,8
Производња одевних предмета	9,5	8,6	3,0	4,7
Производња коже и предмета од коже	1,6	3,2	1,1	1,5
Прерада дрвета и производи од дрвета	8,3	3,4	2,1	2,2
Производња папира и производа од папира	2,9	1,8	3,4	3,3
Штампање и умнож. аудио и видео записа	5,7	2,1	1,6	2,3
Производња намештаја	4,1	3,8	2,1	2,1
Остале прерађивачке делатности	6,2	1,8	1,1	1,7

СРЕДЊЕ НИСКО ТЕХНОЛОШКЕ	27,7	25,5	23,9	25,7
Производња кокса и деривата нафте	0,1	0,2	1,0	0,3
Производња производа од гуме и пластике	5,5	5,9	6,1	8,0
Производња произ. од неметал. минерала	5,1	3,6	3,2	4,3
Производња основних метала	0,9	3,9	5,4	1,3
Произв. металних произ., осим машина	14,6	10,8	8,0	10,4
Поправка и монтажа машина и опреме	1,6	1,3	1,1	1,7
СРЕДЊЕ ВИСОКО ТЕХНОЛОШКЕ	6,7	19,1	22,1	19,0
Производња хемикалија и хем. производа	2,0	3,5	6,0	3,6
Производња електричне опреме	1,4	3,9	3,4	3,4
Произв. непоменутих машина и опреме	2,2	3,9	2,7	3,6
Производња моторних возила и приколица	0,7	7,0	9,7	8,0
Произв. осталих саобраћајних средстава	0,4	0,8	0,3	0,4
ВИСОКО ТЕХНОЛОШКЕ	2,8	3,4	5,4	6,2
Произв. основ. фарм. произв. и препарата	0,2	1,4	1,8	3,5
Произв. рачунара, елект. и оптич. произв.	2,6	2,0	3,6	2,6

Извор: РЗС, Извештај о привредном развоју РС у 2015 години-МП

Након негативних кретања и стагнације у првим годинама транзиције, сектор прерађивачке индустрије у посткризном периоду бележи постепени опоравак и просечну годишњу стопу раста од око 2%. Сектор прерађивачке индустрије је повећао учешће на око 19% укупне БДВ, у 2015. години, што чини око 16% БДП. Прерађивачка индустрија бележи раст од 5,3%, у 2015. у односу на 2014. годину, у укупном расту индустрије од 8,2%, као и раст запослености од 1,5%.

Оно што одликује прерађивачку индустрију у Србији, а последица је лоших потеза током транзиционог периода, јесте раст кумулираних губитака, који у 2015. години достижу 31,2% привреде, односно 3,6 мил. динара по раднику. Прерађивачка индустрија је у 2015. години апсорбовала 17,7% предузећа у оквиру привреде Републике Србије и 30,7% укупно запослених радника.

Табела 13: Запослени (15-64) у 2015. према секторима индустрије и регионима

	Република Србија	Београд	Војводина	Шумадија и Западна Србија	Јужна и Источна Србија
Рударство	5,3	6,7	2,5	6,4	6
Прерађивачка индустрија	69,8	54,5	75,9	75,2	68,4
Снабдевање ел.ене., гасом, паром и клим.	5,3	8,2	2,8	3,6	7,9
Грађевинарство	19,6	30,6	18,8	14,8	17,7
Индустрија	100	100	100	100	100

Извор: РЗС, Извештај о привредном развоју РС у 2015 години-МП

Када се посматра дистрибуција запослених унутар индустрије, уочљиво је да највећи број радника на нивоу Србије, апсорбује прерађивачка индустрија (69,8%). Регионална дистрибуција показује да једино град Београд има запосленост у прерађивачкој индустрији испод просека Републике, док су остали региони у просеку или изнад просека Републике.

Са становишта коришћења страних директних инвестиција, структура улагања је побољшана након кризе. У преткризном периоду највећи део СДИ је био усмерен у сектор финансија, грађевинарства и некретнина, да би се после кризе постепено повећавао удео СДИ у прерађивачку индустрију. У 2015. више од трећине прилива СДИ је било усмерено у прерађивачку индустрију (34,1%).

8.1. Пословна клима у прерађивачкој индустрији

Према извештају ЕБРД о транзицији за 2015., у Републици Србији су побољшани изгледи за тржишне реформе, док политичко и економско окружење остаје изазов. На реформско побољшање и убрзавање указују и истраживања пословног окружења. У погледу динамике стварања регулаторног амбијента који погодује пословању, Република Србија је, према годишњем Извештају Светске банке о условима пословања за 2016, заузела 59. позицију од 189 земаља.

Табела 14: Ранг земаља региона према условима пословања

Транзиционе државе	2015*	2016**
Албанија	68	97
Босна и Херцеговина	107	79
Бугарска	38	38
Хрватска	65	40
Мађарска	54	42
Македонија	30	12
Црна Гора	36	46
Румунија	48	37
Србија	91	59

Извор: World Bank – Doing Business 2016, Напомена: *по старој методологији, ** по новој методологији

Прерађивачка индустрија у Србији бележи напредак и на крају 2015. године је остварила нето добитак. Предузећа у прерађивачкој индустрији у истој години су остварила нето добит од 38,1 милијарди динара. У поређењу са 2014. годином, прерађивачка индустрија је повећала број радника за 1,5%, што у апсолутном броју износи 4.541 радника.

Искуства успешних транзиционих економија указују да стране СДИ снажно утичу на укупан привредни развој, смањују стопу незапослености, утичу на модернизацију и опоравак привреде кроз усвајање нових знања и технологије и то не само у производном смислу, већ и и кроз нова знања у систему менаџмента, продаје, друштвене одговорности. СДИ уложене на релативно малом тржишту имају изражену извозну компоненту и на тај начин повољно делују на развој прерађивачке индустрије. Повећање обима СДИ у сектор прерађивачке индустрије има позитиван утицај на постојећу привреду, с обзиром да ангажују домаћа предузећа као добављаче, а домаће компаније имају шансу да прошире своју делатност, имају сталног купца својих производа и кроз канале инвеститора постану и сами извозници и на тај начин стварају и сопствени бренд. Од укупно 1,8 милијарду евра СДИ у 2015. години, 35,7% СДИ је било усмерено у прерађивачку индустрију, што довољно говори о стварању повољне пословне климе у прерађивачкој индустрији.

9. УВОД У СЕКТОРСКЕ ПОЛИТИКЕ

9.1. Начин одабира сектора

Полазећи од општег циља пројекта „Конкурентност и запошљавање” који је усмерен на ублажавање и отклањање препрека за повећање конкурентности и запослености, Министарство привреде је поставило критеријуме за избор приоритетних сектора у прерађивачкој индустрији Србије. На основу детаљних анализа и уз учешће приватног сектора одабрана су 4 сектора, на основу следећих критеријума:

- Могућност извоза производа,
- Извозна конкурентност,
- Одрживост извоза,
- Додата вредност,
- Компаративна предност,
- Концентрација привредних субјеката,
- Успешност привредних субјеката, и
- Потенцијал за преливање ефеката.

Уважавајући претходно наведене критеријуме, али и националне приоритете, а у настојању да се ојача стратешки оквир за привлачење инвестиција и подизање конкурентности домаће привреде, идентификовани су сектори прерађивачке индустрије који могу допринети и развоју секторских ланаца вредности. То су:

1. *Прехрамбена индустрија,*
2. *Дрвна и индустрија намештаја,*
3. *Индустрија гума и пластика, и*
4. *Индустрија машине и опрема.*

За наведене приоритетне секторе, као други део овог документа посебно ће по секторима бити дато:

- Преглед стања у сектору,
- Стратешки оквир и
- Акциони план.

9.2. Спровођење секторских политика

Полазна основа за спровођење секторских политика, односно стратегија су њихови секторски акциони планови који су дати у посебном документу.

Акциони планови (за период 2017-2022. године) за сва 4 сектора су посебно израђени документи и саставни су део ове интегралне стратегије. Њих одликује сложеност и вишедимензионалност, која, између осталог условљава поштовање принципа поделе надлежности између ресорно одговорних институција и њихову координацију. Други важан принцип односи се на неопходност сталног дијалога, укључивања и сарадње са представницима сектора, стручне и шире јавности.

Министарство привреде Републике Србије (односно ресорно министарство) је одговорно за спровођење мера и активности дефинисаних у акционим плановима. Међутим, поред Министарства привреде, у спровођење стратегије је предвиђено активно учешће и следећих државних органа, институција и организација:

- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде;
- Министарство просвете, науке и технолошког развоја;
- Министарство финансија;
- Развојна агенција Србије;
- Привредна комора Србије;
- Национална служба за запошљавање, као и
- Фонд за иновациону делатност.

Поред њих, у спровођење активности предвиђено је да учешће узму и Агенција за осигурање и финансирање извоза, Фонд за развој, Институт за стандардизацију, релевантна јавна предуећа, факултети, научно-истраживачке организације, сајмови и привредници.

У акционом плану су предвиђене и конкретне стратешке иницијативе које се требају предузети, како би се остварили дугорочни циљеви дефинисани до 2027. године. У ту сврху у спровођење стратегије неопходно је да активно учешће узме и Министарство заштите животне средине.

Како је у спровођење стратегије укључен релативно велики број различитих институција и организација, неопходна је ефикасна координација, и то од стране Министарства привреде.

Оквирни план спровођења интегралне стратегије приказан је по годинама, за период од 2017. до 2022. године, и дат је посредством следеће табеле.

Табела 15: Оквирни план спровођења стратегије

Циклус спровођења (имплементације) Стратегије		
Година	Активности пре почетка периода	Активности током и на крају периода
2018.	<ul style="list-style-type: none"> Усвајање 4 секторске политике Имплементација акционих планова 	<ul style="list-style-type: none"> Полугодишњи извештај о имплементацији Годишњи извештај о имплементацији Ажурирање показатеља
2019.	<ul style="list-style-type: none"> Имплементација акционих планова 	<ul style="list-style-type: none"> Полугодишњи извештај о имплементацији Годишњи извештај о имплементацији Ажурирање показатеља Анализа потребе за ревизијом Стратегије и Акционих планова
2020.	<ul style="list-style-type: none"> Ревизија Стратегије и Акционих планова (по потреби) Имплементација акционих планова 	<ul style="list-style-type: none"> Усвајање измена и допуна ревидиране Стратегије (по потреби) Полугодишњи извештај о имплементацији Годишњи извештај о имплементацији Ажурирање показатеља
2021.	<ul style="list-style-type: none"> Имплементација акционих планова 	<ul style="list-style-type: none"> Полугодишњи извештај о имплементацији Годишњи извештај о имплементацији Ажурирање показатеља
2022.	<ul style="list-style-type: none"> Имплементација акционих планова 	<ul style="list-style-type: none"> Полугодишњи извештај о имплементацији Годишњи извештај о имплементацији Ажурирање показатеља Вредновање стратегије Покретање поступка за израду новог стратешког документа

Због динамичног развоја окружења, могуће је да у току спровођења стратегије, дође до већих одступања појединих фактора на бази којих су се вршиле оцене, процене и предвиђања. Због ове чињенице стратегијом је предвиђена спољна оцена успешности њеног спровођења, у 2019. и 2021. години (*mid-term external evaluation*), на основу чијих резултата ће бити предузете потребне корективне мере.

Дефинисане мере из ове Стратегије ће се наћи у плановима за спровођење Стратегије и креаторима различитих буџета и фондова и могу послужити као добра основа за њихово планирање. Најзначајнији финансијски извори за спровођење стратегије су: буџет Републике

Србије, ЕУ фондови, билатерални донатори, као и међународне финансијске институције, а у складу са буџетским ограничењима.

Поред овога, Влада Аутономне покрајине Војводине, као и органи локалне самоуправе, такође могу у својим плановима и буџетима, предвидети и финансирати поједине мере за остваривање стратешких приоритета из ове Стратегије.

Као највећи ризик за спровођење ове стратегије идентификован је недостатак финансијских средстава. Предвиђено је да се овај ризик ублажи што већим коришћењем донаторских средстава. Поред недостатка финансијских средстава, идентификовани су и ризици попут недовољне сарадње и координације надлежних државних органа, организација и тела.

9.3. Систем праћења и контроле секторских политика

Сваки стратешки документ подразумева адекватно праћење и вредновање спровођења стратегије, како у њеним појединим деловима, исто тако и у целини.

Да би се нека стратегија могла пратити на одговарајући начин, неопходно је било поставити сет показатеља/индикатора на основу којих ће се мерити успешност спровођења дефинисаних мера и активности из акционих планова за 4 одабрана сектора.

Сви наведени показатељи, на различитим нивоима циљева имају постављену вредност у референтној години која се жели остварити спроведеним активностима и мерама из акционих планова. Поређењем постављене и стварне вредности долази се до закључка да ли активности и предложене мере доприносе „поправљању” конкретног показатеља, и у којој мери. Уколико је очитана вредност неког од показатеља у референтној години далеко испод постављене вредности, Министарство привреде, односно ресорно министарство ће одлучити да ли је довољно да се изврши његово ажурирање или је сврсисходније извршити ревизију читаве стратегије.

Полугодишње праћење и годишње вредновање реализације акционих планова ће спроводити Развојна агенција Србије, уз обавезу редовног извештавања према Министарству привреде, односно ресорном министарству.

9.3.1. Праћење и вредновање спровођења стратегије развоја ПРЕХРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ Србије

Основни показатељи за праћење спровођења општих циљева приказани су у наставку.

Табела 16: Показатељи за праћење остваривања општих циљева

Бр.	Индикатор	Последњи податак	2022.	2027.	Извор података
Стуб 1. Функционалан и усаглашен са ЕУ законодавни и институционални оквир					
1.	Хармонизован институционални и законодавни оквир за прехранбену индустрију са ЕУ	Није усклађен	Затворена поглавља 11, 12 и 13	Усклађен	Званичне одлуке
Стуб 2. Јачање конкурентности прехранбене индустрије					
2.	Бруто додата вредност/броју запослених (000 РСД)	1.781,7 (2015.)	2.150	2.650	Изведени показатељ, РЗС
3.	Просечна стопа раста извоза прехранбене индустрије од 7%	1.379,5 мил. ЕУР (2015.)	2.215 мил. ЕУР	3.107 мил. ЕУР	РЗС

На нивоу специфичних циљева показатељи су идентификовани и постављени као што је то приказано у следећој табели.

Табела 17: Показатељи за праћење остваривања специфичних циљева

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 1.1:				
Уређење законодавног оквира у области прехранбене индустрије				
1.1.	Затворена преговарачка поглавља 11, 12 и 13	Поглавља нису отворена	Затворена преговарачка поглавља 11, 12 и 13	Извештај ЕК
Специфични циљ 1.2:				
Потпун и функционалан институционални оквир за подршку пољопривреди и прехранбеној индустрији				
1.2.	Референтне лабораторије су акредитоване и део су ЕУ система безбедности хране	Лабораторије нису део ЕУ система	Референтне лабораторије су акредитоване и део су ЕУ система безбедности хране	Извештај ЕК
1.2.	ИПАРД средства су на располагању прехранбеној индустрији	ИПАРД средства нису доступна	ИПАРД средства су на располагању прехранбеној индустрији	МПШВ

Специфични циљ 2.1:				
Повећање обима производње и степена финализације производа				
2.1.	Просечна годишња стопа раста пословних прихода	5% (2005-2014.)	7%	Изведени индекс, РЗС
2.1.	Продуктивност, 000 РСД	1.593	2.150	Изведени индекс, РЗС
Специфични циљ 2.2:				
Побољшан наступ на тржиштима				
2.2.	Спољнотрговински биланс, мил. ЕУР	670	1.000	РЗС

Напомена:

На нивоу активности дефинисани су тзв. процесни показатељи (индикатори) који су дати у акционим плановима за сва 4 сектора. Акциони планови су дати у другом делу овог документа.

9.3.2. Праћење и вредновање спровођења стратегије развоја ДРВНЕ И ИНДУСТРИЈЕ НАМЕШТАЈА Србије

Основни показатељи за праћење спровођења општих циљева приказани су у наставку.

Табела 18: Показатељи за праћење остваривања општих циљева

Бр.	Индикатор	Последњи податак	2022.	2027.	Извор података
Стуб 1. Успостављање ефикаснијег модела снабдевања дрвном сировином предузећа у дрвној и индустрији намештаја уз поштовање принципа одрживости ресурса					
1.	Понуда техничког дрвета за снабдевање дрвне и индустрије намештаја	0,9 милиона м ³	1,2 милиона м ³	1,5 милиона м ³	Јавна предузећа за газдовање шумама и Шумарски факултет
2.	Прерада техничке дрвне сировине у производе са високом додатом вредношћу	0,43 милиона м ³	0,72 милиона м ³	1,2 милиона м ³	Шумарски факултет
Стуб 2. Подстицање раста и јачање конкурентности дрвне и индустрије намештаја					
3.	Раст пословних прихода сектора	858.969.889 ЕУР (2015.)	7.5%	15%	РЗС

Стуб 3. Јачање тржишних перформанси компанија у дрвној и индустрији намештаја					
4.	Учешће Србије на глобалном тржишту извоза намештаја и производа од дрвета	0,19% (2014.)	0,3%	0,5%	UN Comtrade statistics
5.	Просечна стопа раста извоза дрвне и индустрије намештаја од 7%	490,5 мил. ЕУР (2015.)	788 мил. ЕУР	1.105 мил. ЕУР	РЗС

На нивоу специфичних циљева показатељи су идентификовани и постављени као што је то приказано у следећој табели.

Табела 19: Показатељи за праћење остваривања специфичних циљева

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 1.1:				
Повећање понуде и унапређење модела продаје дрвета у функцији повећања степена финализације и валоризације дрвне сировине као националног ресурса				
1.1	Понуда техничког дрвета за потребе дрвне и индустрије намештаја	0,9 милиона м ³ (2016.)	Из државних шума већа за преко 30%, из приватних шума већа за преко 40% што укупно даје 1,2 милиона м ³ /год.	Јавна предузећа за газдовање шумама и Шумарски факултет
Специфични циљ 2.1:				
Успостављање институционалног и регулаторног оквира као механизма подршке јачању конкурентности дрвне и индустрије намештаја Србије				
2.1.	Створени институционални и регулаторни услови за пружање подршке јачању конкурентности дрвне и индустрије намештаја Србије	Не постоје	Основана организациона јединица за индустрију у Министарству привреде	МП

Специфични циљ 2.2:

Унапређење капацитета људских ресурса и популаризација дрвне струке код младих у Србији

2.2	Повећање продуктивности рада у дрвној и индустрији намештаја Србије	37.634 ЕУР/ раднику (2016.)	најмање 10%	РЗС, Шумарски факултет
-----	---	-----------------------------------	-------------	---------------------------

Специфични циљ 2.3:

Технолошка модернизација компанија у сектору дрвне и индустрије намештаја

2.3.	Раст инвестиција у технолошку модернизацију кроз набавку нове опреме и технологије	1,1 млрд. РСД (2014.)	2,4 млрд. РСД	РЗС
2.3.	Раст броја предузећа са сертификатима система квалитета и сертификатима ланца надзора	236 (2016.)	Најмање за 30%	РЗС

Специфични циљ 3.1:

Унапређење перформанси ланца вредности у производњи и извозу намештаја и производа од дрвета са виском додатом вредношћу кроз нови програм за развој добављача

3.1.	Смањен извоз резане грађе тврдих лишћара као полупроизвода-повећан степен њене финализације	Извоз резане грађе тврдих лишћара 150.000 м ³ (2016.)	Извоз резане грађе тврдих лишћара мањи од 50.000 м ³	РЗС
3.1.	Раст бруто додате вредности по запосленом	9.000 ЕУР (2016.)	најмање 11.000 ЕУР	РЗС

Специфични циљ 3.2:

Унапређење перформанси дрвне и индустрије намештаја Србије на иностраним тржиштима

3.2.	Вредност извоза намештаја и производа од дрвета	402 милиона УСД (2016.)	Преко 500 милиона УСД	РЗС
------	---	-------------------------------	--------------------------	-----

9.3.3. Праћење и вредновање спровођења стратегије развоја ИНДУСТРИЈЕ ГУМЕ И ПЛАСТИКА Србије

Основни показатељи за праћење спровођења општих циљева приказани су у наставку.

Табела 20: Показатељи за праћење остваривања општих циљева

Бр.	Показатељ	Последњи податак	2022.	2027.	Извор података
Стуб 1. Повећање продуктивности предузећа у сектору гуме и пластике					
1.	Усклађеност са просеком европске продуктивности	40% (2015.)	око 45%	50%	РЗС, Eurostat
Стуб 2: Повећање тржишног учешћа индустрије гуме и пластике					
2.	Учешће сектора у БДП-у Србије	1,2% (2015.)	1,7%	2,2%	РЗС и http://www.trademap.org
3.	Просечна стопа раста извоза гуме и пластике од 7%	880 мил. ЕУР (2015.)	1.413 мил. ЕУР	1.982 мил. ЕУР	РЗС

На нивоу специфичних циљева показатељи су идентификовани и постављени као што је то приказано у следећој табели.

Табела 21: Показатељи за праћење остваривања специфичних циљева

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 1.1: Модернизација компанија у сектору гуме и пластике				
1.1	Остварене инвестиције у основна средства	20.943,9 милиона РСД (2014.)	Раст за 20%	РЗС
Специфични циљ 1.2: Унапређење капацитета људских ресурса				
1.2.	Продуктивност рада	1,562 милиона РСД (2015.)	Повећање за 10%	РЗС
Специфични циљ 2.1: Креирање тражње за производима од гуме и пластике на домаћем тржишту				
2.1	Пословни приходи сектора	1,31 млрд. ЕУР (2015.)	Увећање за 15%	ЦЕВЕС (РЗС)

Специфични циљ 2.2:

Унапређење наступа индустрије гуме и пластике на иностраним тржиштима

2.2.	Вредност извоза	880 милиона ЕУР (2015.)	Више од 1,4 млрд. ЕУР	ПКС и http://www.trademap.org
------	-----------------	-------------------------	-----------------------	---

9.3.4. Праћење и вредновање спровођења стратегије развоја ИНДУСТРИЈЕ МАШИНА И ОПРЕМЕ Србије

Основни показатељи за праћење спровођења општих циљева приказани су у наставку.

Табела 22: Показатељи за праћење остваривања општих циљева

Бр.	Показатељ	Последњи податак	2022.	2027.	Извор података
Стуб 1. Повећање конкурентности компанија у индустрији машина и опреме					
1.	Усклађеност са просеком европске продуктивности	42% (2015.)	око 55%	више од 60%	РЗС, Eurostat
Стуб 2: Повећање тржишног учешћа компанија из индустрије машина и опреме					
2.	Учешће сектора у БДП-у Србије	1,1% (2015.)	око 1,3%	до 1,5%	РЗС
3.	Просечна стопа раста извоза машине и опреме од 4%*	2.100 мил. ЕУР (2015.)**	2.763,5 милиона ЕУР	3.362,2 милиона ЕУР	РЗС и http://www.trademap.org

Напомена:

* Због специфичности ових области и процене њиховог раста, вредност индикатора је смањена на 4%.

** Вредност према www.trademap.org

На нивоу специфичних циљева показатељи су идентификовани и постављени као што је то приказано у следећој табели.

Табела 23: Показатељи за праћење остваривања специфичних циљева

Димензија	Показатељ	Последњи податак	2022.	Извор података
Специфични циљ 1.1:				
Унапређивање технолошких и производних потенцијала				
1.1	Остварене инвестиције у основна средства	Мање од 4,7 млрд. РСД (2014.)	Раст за 20% у периоду 2014-2022.	РЗС
Специфични циљ 1.2:				
Унапређивање људских ресурса				
1.2.	Продуктивност рада	13.600 ЕУР (2015.)	Увећање за 10%	РЗС
Специфични циљ 2.1:				
Јачање тржишних перформанси компанија из индустрије машина и опреме				
2.1	Пословни приходи сектора	1,41 млрд. ЕУР (2015.)	Увећање за 10%	РЗС
Специфични циљ 2.2:				
Унапређивање тржишних и маркетиншких перформанси				
2.2.	Вредност извоза	2,1 млрд. ЕУР (2015.)	Више од 2,7 млрд. ЕУР	РЗС и http://www.trademap.org